

Lahti

Laadintaohjeet

Talousarvio 2026

Taloussuunnitelma 2026–2028

Kaupunginhallitus 16.6.2025

Sisällys

1. Talousarvion laadinnan periaatteet.....	3
1.1. Aikataulu.....	3
1.2. Talousarvion valmistelu.....	3
1.3. Laadinnan lähtökohdat.....	4
1.4. Talousarvion sitovuus.....	4
1.5. Talouden tasapainottamisen toimenpiteet.....	5
1.6. Käyttötalous.....	5
1.6.1. Yleiset periaatteet määrärahojen valmisteluun.....	5
1.6.2. Maksut ja taksat.....	6
1.6.3. Henkilöstö.....	6
1.6.4. ICT-kustannukset.....	7
1.6.5. Jäsenmaksut.....	8
1.6.6. Ilmastobudjetointi.....	8
1.6.7. Osallistuva budjetointi.....	9
1.6.8. Sisäiset erät.....	9
1.6.9. Poistot.....	9
1.7. Investoinnit.....	9
2. Strategia ja toiminnalliset tavoitteet.....	11
3. Talousarviokirjan sisältö.....	12
3.1. Rakenne ja perustelutekstit.....	12
3.1.1. Tekstien kirjoitusasu.....	12
4. Talouden ja toiminnan erillisohjeet.....	14
4.1. Sijoitustoiminta.....	14
4.2. Riskienhallinta.....	14
4.3. Talousarvion tunnuslukujen laskennassa käytettävät asukasluvut.....	14
5. LIITTEET.....	15
5.1. Liite 1 Lahden väestöennuste.....	15
5.2. Liite 2 Poistosuunnitelma (KV 9.12.2024 § 127) ja erityisperustellut kohteet.....	16

1. Talousarvion laadinnan periaatteet

Kunnan taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain 13. luku, kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston antamat ohjeet, suositus kunnan ja kuntayhtymän talousarviosta ja taloussuunnitelmasta sekä Lahden kaupungin hallintosääntö (KV 19.5.2025 § 46). Hallintosäännössä (V luku: Kaupungin talouden hoito) on määritelty mm. taloudenhoidon vastuut ja taloudenhoitoa koskevat periaatteet sekä annettu määräyksiä talousarviosta ja taloussuunnitelmasta, toiminnan ja talouden seurannasta sekä sisäisestä tarkastuksesta, sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Hallintosäännön § 36 mukaan kaupunginhallitus antaa lautakunnille ja johtokunnille sekä palvelualueille ja alaisilleen taseyksiköille tarvittavat talousarvion laadinta- ja toimeenpano-ohjeet. Lahden kaupungin hallintosääntö löytyy kaupungin säädöskokoelmasta (Dynasty asianhallintajärjestelmä).

1.1. Aikataulu

16.6.2025	Kaupunginhallitus hyväksyy vuoden 2026 talousarvion laadintaohjeet
	Talousarviovalmistelu alkaa
27.6.2025	Riskienhallintaohjelmiston vastuuhenkilöt sekä riskien ja toimenpiteiden ajantasaisuus on tarkastettu
8.8.2025	Talousarvioluvut ja perustelutekstit
25.8.2025	Kaupunginhallitus hyväksyy vuoden 2026 talousarvion kehyksen
2.–4.9.2025	Lautakuntien talousarvioseminaarit
9.9.2025	Lautakunnat antavat talousarvioesityksensä
10.9.2025	• sivistyslautakunta, Lahden seudun joukkoliikennelautakunta
16.9.2025	• elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, kaupunkiympäristölautakunta • tarkastuslautakunta
12.9.2025	Lautakuntien talousarvioehdotukset viimeistään taloussuunnitteluun
17.–19.9.2025	Kaupunginjohtajan talousarvioneuvottelut
24.9.2025	Palvelualueiden ehdotukset strategian toiminnallisista tavoitteista
8.10.2025	Kaupunginjohtaja julkaisee talousarvioesityksensä
9.–10.10.2025	Kaupunginvaltuuston seminaari
3.11.2025	Kaupunginhallitus tekee esityksen vuoden 2026 veroprosenteista
3.–4.11.2025	Kaupunginhallitus käsittelee talousarviota ja tekee talousarvioesityksen kaupunginvaltuustolle
10.11.2025	Kaupunginvaltuusto tekee päätöksen vuoden 2026 veroprosenteista
24.11.2025	Kaupunginvaltuusto tekee päätöksen talousarviosta 2026 ja taloussuunnitelmasta 2026–2028
1.12.2025	Kaupunginhallitus hyväksyy talousarvion toimeenpano-ohjeet
31.12.2025	Kaupunginhallitus ja lautakunnat ovat hyväksyneet alaistensa yksiköiden käyttösuunnitelmat vuodelle 2026

1.2. Talousarvion valmistelu

Hallintosäännön Yhteiset talousasiat -osiossa on määritettyä talousarvion ja käyttösuunnitelman toteuttamisen ja seurannan vastuutahot: kaupunginjohtaja, palvelualuejohtaja, vastuualuejohtaja, palveluyksikön ja toimintayksikön esihenkilö, kaupunginhallituksen alaisen taseyksikön johtaja ja tarkastusjohtaja. He vastaavat omalta osaltaan talousarvion sekä käyttösuunnitelman mukaisten osamäärärahojen kohdistamisesta kustannuspaikkatasoille määrärahan seurantaan varten.

Talousarviovalmistelu perustuu analysoituun vuoden 2024 tilinpäätöstietoon, jonka perusteella määritetään yksikön toiminnan tarveperusteinen määräraha ja tuloarvio. Valmistelussa huomioidaan vuoden 2025 talousarvion ennuste, kehysneuvotteluissa hyväksytyt toiminnan muutokset, inflaation vaikutus, henkilöstösuunnitelman mukaiset henkilöstömenojen varaukset sekä muut tiedossa olevat talouteen vaikuttavat ratkaisut.

Laadintaohje (KH 16.6.2025)

- Talousarvion laadintaohje linjaa kehyksen valmistelun periaatteet.

- Kehysvalmistelu tehdään osana yksikön esityksen valmistelua.

Kehyspäätös (KH 25.8.2025)

- Kehyspäätöksessä päätetään talousarvion euromääräinen taso.
- Kehys on valmisteltu yksikön esitys.

Kaupunginjohtajan talousarvioneuvottelut (17.–19.9.2025)

- Neuvottelujen pohja-aineistona toimii lautakunnan talousarvioesitys. Palvelualue esittelee neuvotteluissa keskeiset muutokset toiminnassa ja taloudessa vuoteen 2025 verrattuna sekä HTV-vähennystavoitteen toteutussuunnitelman.

Käyttösuunnitelma (31.12.2025 mennessä)

- Käyttösuunnitelmissa kohdistetaan osamäärärahat kustannuspaikkatasoille.

1.3. Laadinnan lähtökohdat

Lahden kaupunginvaltuuston valtuustoryhmät solmivat 15.5.2025 valtuustosopimuksen valtuustokaudelle 2025–2029. Valtuusto merkitsi tiedoksi sopimuksen 9.6.2025 § 69. Valtuustosopimuksen mukaisesti Lahden kaupungin talouden kestävyys tarkoittaa tasapainoista talouskasvua ilman velkasuhteen kasvua. Tämä edellyttää talouden kestävästä perusrakenteesta, lainakattoa ja verolinjausta. Näiden lisäksi kaupungin tulee varautua erilaisiin menettelytapoihin talouden ylläpitävissä poikkeustapauksissa. Sopimuksessa esitetään toimenpiteet, joiden avulla Lahti hakee tulevaisuudessa päämäärätietoisesti kasvua.

Talouden kestävä perusrakenne

Menojen kasvun hallinta luo kestävästä talouden perustan. Kaupungin palvelutuotannon laatua ja vaikuttavuutta parannetaan kustannuskehityksen pysyessä maltillisena. Kaupungin hankintaosaamista vahvistetaan ja julkisilla hankinnoilla edistetään paikallista elinkeinoelämää ja työllisyyttä aina, kun mahdollista. Tavoitteena on kaupungin omaisuudesta saatavan tuoton kasvu.

Investointien rahoitusratkaisuvaihtoehdot tulee mahdollisuuksien mukaan tehdä niin, että ne eivät lisää merkittävästi lainanottoa. Investointien toteuttamiseen ja rahoittamiseen etsitään kumppanuuksia ja uudenlaisia kaupungin riskejä vähentäviä ratkaisuja. Investoinneilla pyrimme erityisesti lisäämään tuottavuutta, kasvattamaan tuloja, varmistamaan omaisuuden tuottoa tai hidastamaan menojen kasvua. Selvitetään mahdollisuutta tulosperusteisen rahoitussopimuksen (SIB) kokeilemiseen jossakin kaupungin tuotantomassassa palvelussa.

Lahden kaupungin käyttötalouden osalta kaupungin toiminnasta aiheutuvat menot (toimintamenot) eivät saa kasvaa enempää kuin palveluista perittävät maksut (toimintatulot), verotulot ja valtionosuudet kasvavat yhteensä. Tavoitteena on, että verotulot, maksutulot ja valtionosuudet kattavat käyttömenot. Tämä tarkoittaa sitä, että kaupungin toimintakate ei saa heiketä enempää kuin verorahoituskokonaisuus kasvaa. Taloussuunnittelussa huomioidaan, että viimeistään keskipitkällä aikavälillä kaupungin vuosikate kattaa suunnitelmien mukaiset poistot.

Veropohjaa vahvistetaan työllisyys- ja kasvutoimilla. Talouden tasapainottamiseksi tarkastellaan suunnittelukauden alussa veroprosenttien tasoa. Toimintakate kasvaa hillitään ensisijaisesti toimintatulojen tasaisella kasvulla ja palvelutuotannon tuottavuutta lisäämällä sekä viimesijaisesti tarvittavin osin laatu- ja sopeuttamalla.

Erillisistä talouden tasapainotusohjelmista luovutaan. Kaupungin oman henkilöstön henkilötulojen vähentämistä tavoitellaan erityisesti vuosina 2027–2029 hyödyntäen henkilöstön poistumaa.

Laina- ja investointikatto

Tavoitteena on, että Lahden kaupunkiorjanisoinnin lainakanta ei kasva merkittävästi per asukas vuoden 2029 loppuun mennessä. Lainakatto voidaan nostaa yhteisellä päätöksellä erittäin perustellusta syystä, ottaen kuitenkin huomioon 2030-luvun investointitarpeet.

Tavoitteena on myös, että Lahden kaupungin investoinneissa on korkeintaan noin 60 miljoonan euron investointikatto per vuosi. Mikäli investointikatosta poiketaan perustellusta syystä, tulee investoinnin tuottaa taloudellista hyötyä pitkällä aikavälillä sekä sen toteuttamiseen ja rahoittamiseen tulee sisältyä myös ulkopuolista rahoitusta.

Talousarvion laadintaohjeita noudatetaan vuoden 2026 talousarviota ja vuosien 2026–2028 taloussuunnitelmaa valmisteltaessa. Kaupunginhallitus päättää talousarvion kehyksestä 25.8.2025.

1.4. Talousarvion sitovuus

Talousarviorakenne noudattaa sovittuja sitovia tasoja, jotka saattavat poiketa organisaatorakenteesta. Niiden talousarvion sitovuus kaupunginvaltuustoon nähden on määritelty brutto- tai nettoperiaatteella.

- Bruttoperiaatteessa sitovuus on tuloarvio ja määräraha, eli sekä tuloarviot että määrärahat ovat molemmat erikseen sitovia.
- Nettoperiaatteessa sitovuus on toimintakate, eli tuloarvioiden ja määrärahojen erotus.
- Lahden kaupunginorkesterin ja kaupunginteatterin sitovuus on tilikauden yli-/alijäämä.
- Lahden Tilakeskuksen sitovuus on tilikauden yli-/alijäämä ilman käyttöomaisuuden myyntivoittoja ja -tappioita.

Käyttötalousosa (sitova taso)	Sitovuus
Konsernihallinto	
Kaupunginvaltuusto ja -hallitus	tuloarvio ja määräraha
Ulkoinen tarkastus	tuloarvio ja määräraha
Kaupunginjohtaja, konsernihallinto	tuloarvio ja määräraha
Taseyksikkö	
Lahden Tilakeskus	tilikauden yli-/alijäämä ilman käyttöomaisuuden myyntivoittoja/-tappioita
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot	ei sitova
Elinvoiman palvelualue	
Elinvoiman yhteiset	toimintakate
Kasvupalvelut	tuloarvio ja määräraha
Työllisyyspalvelut	tuloarvio ja määräraha
Kaupunkikulttuuripalvelut	tuloarvio ja määräraha
Taseyksikkö	
Lahden kaupunginorkesteri	tilikauden yli-/alijäämä
Lahden kaupunginteatteri	tilikauden yli-/alijäämä
Sivistyksen palvelualue	
Sivistyksen yhteiset	toimintakate
Perusopetus-, varhaiskasvatus-, nuorisopalvelut- sekä kirjasto- ja tietopalvelut -vastuualueet yhteensä	tuloarvio ja määräraha
Wellamo-opisto	toimintakate
Kaupunkiympäristön palvelualue	
Kaupunkiympäristö	tuloarvio ja määräraha
Joukkoliikenne	toimintakate
Tuloslaskelmaosa (sitova taso)	Sitovuus
Korkotulot ja -menot	nettoarvio
Muut rahoitustulot ja -menot	nettoarvio
Investointiosa (sitova taso)	Sitovuus
Kiinteä omaisuus	investointimenot
Talonrakennus	investointimenot
Julkinen käyttöomaisuus	investointimenot
Irtain omaisuus	investointimenot
Arvopaperit ja osuudet	investointimenot
Rahoitusosa (sitova taso)	Sitovuus
Antolainat	nettoarvio
Lainanotto ja lyhennykset, pitkäaikaiset lainat	nettoarvio

1.5. Talouden tasapainottamisen toimenpiteet

Kaupunginvaltuusto päätti 27.11.2023 § 122 vuoden 2024 talousarvion yhteydessä Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmasta vuosille 2024–2027. Kaupunginhallitus päätti 15.4.2024 § 150 käynnistää uuden talouden tasapaino-ohjelman valmistelun ja kaupunginvaltuusto päätti uudesta Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmasta 20.5.2024 § 63. Valtuustositomuksen (15.5.2025) mukaisesti erillisestä talouden tasapaino-ohjelmasta luovutaan. Talouden tasapainottamisen tarve ei ole kuitenkaan poistunut. Kehysvalmistelussa tulee etsiä keinoja valtuustositomuksessa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Toiminnasta aiheutuvat menot (toimintamenot) eivät saa kasvaa enempää kuin palveluista perittävät maksut (toimintatulot), verotulot ja valtionosuudet kasvavat yhteensä ja että kaupungin toimintakate ei saa heiketä enempää kuin verorahoituskokonaisuus kasvaa. Taloussuunnittelussa tulee huomioida, että viimeistään keskipitkällä aikavälillä kaupungin vuosikate kattaa suunnitelmien mukaiset poistot.

1.6. Käyttötalous

1.6.1. Yleiset periaatteet määrärahojen valmisteluun

Kehyslaskennan pohjataso

- analysoitu tilinpäätös 2024
- vuoden 2025 osalta talousarviossa käytetyt korotukset
- huomioidaan palvelualueiden ilmoittamat lainsäädännölliset sekä muut toiminnalliset muutokset ja oikaisut vuosien 2025 sekä 2026 osalta
- kehys valmistellaan siten, että siitä muodostuu yksikön esitys

Toimintatuotot

- arvioidaan todellisen tulojen kasvun perusteella
- tarvittaessa euromääräisesti korotetaan avustukset ja kotikuntakorvaukset
- myyntivoitto-odotus 4,0 milj. euroa
- indeksikorotusarviot niissä palveluissa, joihin sitä voi soveltaa
- palvelualueiden tulee edistää kysyntäjoustavan hinnoittelun käyttöönottomahdollisuuksien selvittämistä

Toimintakulut

- palkat ja henkilösivukulut palkkaratkaisujen sekä henkilöstösuunnitelmien mukaisesti
- palvelujen ostot, aineet ja tarvikkeet sekä muut toimintakulut korotetaan kustannuskehityksen mukaisesti huomioiden sopeuttamistarve.
- euromääräisesti korotetaan: varhaiskasvatuksen palvelusetelit, joukkoliikenne, TE-palvelut (suunnitteilla merkittäviä toiminnallisia muutoksia, joten eurotiedot saatava palvelualueelta)
- sisäiset vuokrat tarkemmin kohdassa 1.6.8. Sisäiset erät

Investoinnit

- taloussuunnitelmakauden 2026–2028 nettoinvestointikatto on korkeintaan noin 60 milj. euroa/vuosi

Verorahoitus

- tuloveroprosentti 8,1 prosenttia
- verot ja valtionosuudet arvioidaan VM:n ja Kuntaliiton ennusteiden mukaisesti

Rahoitustulot ja -menot sekä lainakanta

- korkotuloihin ja -menoihin sekä pitkäaikaisten lainojen lisäyksiin ja vähennyksiin varattavissa määrärahoissa huomioidaan kaupungin kassatilanne ja rahoituksen tarve investointeihin
- kaupungin koko lainamäärän ennustettu kesikorko
 - 2,14 prosenttia vuonna 2026
 - 2,20 prosenttia vuonna 2027
 - 2,32 prosenttia vuonna 2028
- kaupungin koko lainamäärä vuoden 2024 tilinpäätösajankohtana yhteensä 670,1 milj. euroa
 - lainakantaa pienennetään lyhentämällä erääntyvät ottolainat, eikä näitä lainoja uudelleen rahoiteta

1.6.2. Maksut ja taksat

Kaupungin perimistä maksuista ja taksoista päättää kaupunginhallitus tai lautakunnat kaupunginvaltuuston asettamien periaatteiden mukaisesti. Tiettyjen maksujen osalta päättävältä on viranhaltijoilla. Tarkemmat ohjeet päättävältä löytyvät hallintosäännöstä.

Maksuja ja taksoja tulee tarkastella/päivittää vuosittain sekä lakimuutosten että viranomaisten antamien ohjeistusten perusteella. Maksut ja taksat korotetaan vuosittain lautakunnissa vastaamaan kunkin toiminta-alueen indeksikorotuksia.

Kysyntäjoustava hinnoittelu otetaan käyttöön niissä toiminnoissa, joissa se on tarkoituksenmukaista.

Yksiköiden tulee päivittää hinnastonsa vuosittain ja poistaa vanhentuneet hinnastot Lahden www-sivuilta. Hinnastoissa tulee esittää hinnaston voimassaoloaika sekä tuotteen/palvelun veroton hinta, arvonlisävero ja verollinen hinta. Julkaistavissa hinnastoissa pitää näkyä vähintään käytetty arvonlisäverokanta ja tuotteen/palvelun verollinen hinta.

1.6.3. Henkilöstö

Henkilöstösuunnittelu sisältää henkilöstöresurssien määrällisen ja laadullisen tarkastelun. Suunnittelussa huomioidaan henkilötyövuosien, henkilöstökulujen sekä osaamisen kehittämisen määrärahavaraukset. Henkilöstösuunnittelun tulee huomioida talousarvion toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Laadullisessa henkilöstösuunnittelussa tunnistetaan osaamisen kehittämisen tarpeet. Osaamistarpeiden tunnistamisella ja osaamisen kehittämisellä varaudutaan tarvittavaan osaamiseen lähitulevaisuudessa sekä muuttuviin osaamistarpeisiin pidemmällä aikajänteellä. Ennakoivalla osaamisen suunnittelulla voidaan vastata toimintaympäristön muutoksiin, parantaa tuottavuutta ja pidentää työuria. Osaamisen kehittämisen toimilla voidaan lisäksi vahvistaa työntekijän motivaatiota, lisätä työhyvinvointia ja luoda positiivista työnantajamielikuvaa.

Määrällisen henkilöstösuunnittelun tulee pohjautua palvelutarpeen arviointiin ja palvelutuotannon toteuttamisessa tarvittaviin henkilöstöresursseihin. Suunnittelussa tulee etsiä aktiivisesti keinoja toiminnan tehostamiselle ja varata resursseja vain tarpeen mukaisesti. Henkilöstön hyvinvoinnista huolehtiminen ja talouden tasapainottaminen edellyttävät myös systemaattista lomien suunnittelua, jonka avulla vähennetään kertynyttä lomapalkkavelkaa sekä tarvetta sijaistuksiin. Henkilöstöä kannustetaan lisäksi ottamaan palkattomia vapaita mahdollisuuksien mukaan.

Henkilöstömäärä suunnitellaan henkilötyövuosina (HTV). Suunnittelussa käytettävä HTV tarkoittaa kokoaikaisen työntekijän palkallista henkilötyövuotta, josta on vähennetty mahdolliset palkattomat poissaolot ja osa-aikaisuus. Henkilöstösuunnitelmassa tulee huomioida aiempien vuosien toteumat ja tiedossa olevat muutokset.

Henkilöstömäärärahat varataan määrällisen henkilöstösuunnittelun perusteella. Määrärahojen laskennassa huomioidaan varattavat henkilötyövuodet, toteutuneet henkilöstökustannukset, palkankorotukset ja henkilösivukulut. Kunta-alan virka- ja työehtosopimuksiin on saatu ratkaisu ja sopimuskausi jatkuu 28.2.2028 asti. Sopimuskorotukset ovat yhteensä 7,37 prosenttia lähes kolmelle vuodelle. Korotukset jakautuvat siten, että vuonna 2025 palkat nousevat 2,5 prosenttia, vuonna 2026 nousu on 2,47 prosenttia ja vuonna 2027 nousu on 2,4 prosenttia. Lisäksi virka- ja työehtosopimuksissa on sovittu kunta- ja hyvinvointialan kehittämisohjelman jatkosta vuosille 2026–2028. Kehittämisohjelman 2026–2028 mukaan palkat nousevat normaalien sopimuskorotusten lisäksi 0,4 prosenttia vuonna 2026, 0,4 prosenttia vuonna 2027 ja 1,0 prosenttia vuonna 2028.

Henkilösivukulut lasketaan alla olevien prosenttien mukaisesti.

Henkilösivukulut	2026	2027	2028
Palkkaperusteiset eläkemaksut	17,43	17,43	17,43
Sairausvakuutusmaksut	1,84	1,83	1,83
Työttömyysvakuutusmaksut	0,80	0,80	0,80
Tapaturmavakuutusmaksut	0,35	0,35	0,35
Muut henkilösivukulut	0,03	0,03	0,03

Henkilöstöön liittyvät tuloarvio- ja määrärahavaraukset

Kaupunkitasoisesti henkilöstöpalveluihin varataan määrärahat

- henkilöstöetuuksiin (Edenred, työsuhdematkalippu)
- työterveyden kustannuksiin
- henkilöstön keskitettyihin koulutuksiin (mm. johtamisen ja esihenkilötyön kehittäminen ja työyhteisötaidot)
- työterveyden ja koulutusten osalta saataviin korvauksiin.

Yksiköiden omissa suunnitelmissa varataan määrärahat

- kokous- ja asiantuntijapalkkioihin
- erilliskorvauksiin
- henkilöstökorvauksiin
- palkitsemiseen palkitsemisohjeen mukaisesti
- työhyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden lisäämiseen 50 euroa / henkilö vuodessa
- henkilöstön matkustamiseen
- henkilöstön ammatillisen ja alokohtaisen osaamisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen
- vanhoihin eläkkeisiin alla olevan taulukon mukaisesti.

Yksiköille on lähetetty erillinen tarkempi ohje määrälliseen henkilöstösuunnitteluun.

Matkustamiseen liittyviä kustannuksia tulee vähentää ja suosia muualle matkustamisen sijaan etäkokouksia ja -koulutuksia.

Koulutussuunnitelman tekeminen vuodelle 2026 ohjeistetaan erikseen syksyn 2025 aikana.

Vanhat eläkkeet	2025	2026	2027	2028
Konsernihallinto (sisältää eläkevastuuvarauksen purun)	-80 000	-80 000	-80 000	-80 000
Perusopetus	166 300	149 700	134 700	121 200

Henkilöstösuunnitelman toteutumista seurataan talouden raportoinnin yhteydessä. Järjestelyerien vuosien 2025–2028 osuudet sisältyvät kehyksessä konsernihallinnon määrärahoihin. Vuoden 2025 järjestelyerät tullaan siirtämään talousarviovalmistelun edetessä päätöksen mukaisesti yksiköille.

Lisätietoja

henkilöstöjohtaja Mira Keitaanranta, mira.keitaanranta@lahti.fi

1.6.4. ICT-kustannukset

ICT-määrärahalla tulee kattaa alla olevan listan mukaiset hankinnat. Järjestelmien ja hankintojen tarpeellisuutta on tarkasteltava kriittisesti. Kaupunkitasoisten tietojärjestelmien osalta tietohallinto varaa määrärahat jatkuviin käyttökuluihin. Kaupunkitasoisten tietojärjestelmien erikseen tilattaviin ylläpito- ja kehitystöihin järjestelmän omistaja/palvelualue/palveluyksikkö varaa määrärahat. Palvelualueen tai yksikön käytössä olevien tietojärjestelmien osalta palvelualue tai yksikkö varaa määrärahan tietojärjestelmien käyttökustannuksiin, ylläpitoon ja kehittämiseen.

IT-laitepalvelut-tilille kirjataan mm. Fujitsun, Frendyn ja Konttoritaidon jatkuvat ICT-palvelut, kuten

- päätelaitteiden, palvelimien ja kapasiteettipalvelujen maksut
- käyttäjätukipalvelujen ja muutoshallinnan maksut
- monitoimilaitteiden palvelumaksut
- AV-laitteiden palvelumaksut
- IT-laitteisiin liittyvät koulutusmaksut
- opetusympäristön resurssipohjaiset ylläpitomaksut.

Tietojärjestelmäpalvelut-tilille kirjataan

- tietojärjestelmien käyttöoikeus-, ylläpito- ja SaaS-maksut (esim. Trimble, Edlevo, talousjärjestelmät, jne.)
- tietojärjestelmien ylläpitotyöt ja pienkehitysmaksut
- verkkopalvelujen palvelu- ja käyttömaksut
- tietojärjestelmiin liittyvät koulutusmaksut.

Tietojärjestelmälisenssit-tilille kirjataan

- Microsoft- ja Adobe-lisenssimaksut
- muut tietojärjestelmälisenssimaksut.

Puhelin- ja datapalvelut -tilille kirjataan

- puhelin- ja mobiilidatapalveluiden käyttömaksut
- vaihdejärjestelmään ja tekstiviestipalveluihin liittyvät maksut.

Kiinteä tietoliikenneverkko -tilille (koskee tietohallintoa ja Tilakeskusta) kirjataan

- tietoliikenne-, konesali-, hälytys- ja lankaliittymien maksut
- Mastonetin ja domainpalvelujen maksut.

IT-laitteiden vuokrat -tilille kirjataan

- pääte-, AV-, tulostus- ja verkkolaitteiden rahoitusmaksut.

Lisätietoja

tietohallintojohtaja Marko Monni, marko.monni@lahti.fi

IT-controller Juha Lautala, juha.lautala@lahti.fi

1.6.5. Jäsenmaksut

Määräraha on kohdennettu keskitetysti koko kaupungin osalta konsernihallintoon. Jäsenmaksut luetellaan tarkemmin konsernihallinnon käyttösuunnitelmassa. Uuden yhdistyksen tai yhteisön jäseneksi liittymisestä tulee toimittaa tieto tai toimitelimen päätös controlleripalvelut@lahti.fi.

Lisätietoja

controlleripalvelut@lahti.fi

1.6.6. Ilmastobudjetointi

Ilmastobudjetti kokoaa talousarvion ilmastotyöhön varatut tulot ja menot. Yksiköt kokoavat ilmastobudjetin tiedot ja tallentavat ne yhteisiin Teams-ympäristöihin.

Ilmastobudjetin tulot ja menot osoitetaan seuraaviin teemoihin:

- energiasysteemit
- ilmastojohtaminen
- kaupunkivihreä ja sopeutuminen
- kestävä liikenne
- kiertotalous
- päästökompensatiot
- rakennettu ympäristö

Omina kokonaisuuksinaan huomioidaan esimerkiksi seuraavat käyttötalouden tai investointien tulot ja menot:

- investoinnit
 - jotka ovat kokonaisuudessaan ilmastotyötä
 - joista täytyy arvioida/eritellä ilmastoratkaisujen osuus (esim. pyöräilyväylä osana laajempaa rakennushanketta)
- käyttötalous
 - ilmastotyön teemoihin kohdistuvat käyttötalousmenot
 - henkilöstömenot (osuus työajasta, joka käytetään ilmastotoimien edistämiseen, jos se on vähintään 15 prosenttia)
 - hankkeet, esimerkiksi selvitykset ja kehittämishankkeet
 - tulot, esimerkiksi joukkoliikenteen lipputulot ja ulkopuolinen hankkeiden rahoitus

Tarkempi kuvaus Lahden ilmastobudjetoinnin toimintamallista on lahti.fi -sivustolla.

Lisätietoja

ympäristöneuvontapäällikkö Päivi Sieppi, paivi.sieppi@lahti.fi

ympäristökoordinaattori Aino Kulonen, aino.kulonen@lahti.fi

1.6.7. Osallistuva budjetointi

Osallistuvassa budjetoinnissa (osbu) asukkaat ovat mukana päättämässä yhteisten rahojen käytöstä. Tavoitteena on edistää demokratiaa, vahvistaa asukasosallisuutta ja kehittää yhdessä kaupunkia. Lahden osbussa on kolme vaihetta: ideoi, kehitä ja äänestä. Kaupunginvaltuusto päätti 23.5.2022 § 54 ottaa kaupunkitasoisen osallistuvan budjetoinnin toimintamallin ja vaiheet säännölliseksi, joka toinen vuosi toteutettavaksi asukasosallisuuden toimintamuodoksi. Vuonna 2026 toteutetaan vuonna 2025 valitut osallistuvan budjetoinnin hankkeet. Määräraha hankkeiden toteuttamiseen on 200 000 euroa.

Toimintamallia ja sen jatkoa arvioidaan uudelleen vuonna 2026. Toimintamalliin liittyvät päätökset ovat osa elinvoima- ja hyvinvointilautakunnan toimivaltaa. Osallistuvan budjetoinnin hankkeet päätetään elokuussa 2025, jonka jälkeen määrärahat huomioidaan toteuttavan yksikön käyttötalous- tai investointimäärärahoissa.

1.6.8. Sisäiset erät

Sisäiset vuokrat

- Sisäisten vuokrien ylläpitovuokraosuudella katetaan rakennuskannan ylläpitomenot ja ulkoiset vuokramenot. Pääomavuokraosuudella katetaan rakennuskannan vuotuinen kuluminen sekä pitkäaikaisen lainakannan korkokustannukset.
- Sisäisissä vuokrissa noudatetaan Lahden kaupungin toimitilojen sisäisiä vuokrausperiaatteita (KV 28.11.2016 § 111).
- Sisäiset vuokrat budjetoidaan Lahden Tilakeskuksen ilmoituksen mukaisesti, jotta sisäiset erät täsmäävät. Ylläpito- ja pääomavuokraosuudet budjetoidaan kumpikin omille tileilleen.
- Sisäisen vuokran indeksitarkistukset perustuvat vuoden 2024 jo toteutuneeseen kustannuskehitykseen.
- Ylläpitovuokran ylläpitomeno-osuuden indeksitarkistus on +1,4 prosenttia (kiinteistöjen ylläpidon kustannusindeksin 2024 vuosimuutos).
- Vuokratiloissa ylläpitovuokran ulkoisten vuokramenojen osuuden indeksitarkistus on +0,7 prosenttia (elinkustannusindeksin 2024 vuosimuutos).
- Pääomavuokraosuuden indeksitarkistus on 0,0 prosenttia (rakennuskustannusindeksin 2024 vuosimuutos).
- Talousarviovuoden 2026 sisäisen vuokran indeksitarkistuksen kustannusvaikutus on yhteensä +0,6 prosenttia.
- Taloussuunnitelmavuosien 2027–2028 osalta sisäisen vuokran vuotuisen indeksitarkistuksen (kiinteistöjen ylläpidon kustannusindeksi ja rakennuskustannusindeksi sekä elinkustannusindeksi) on arvioitu olevan 1,5 prosenttia.
- Lisäksi huomioidaan uudet rakennukset, vuokratilamuutokset ja muut sovitut tilajärjestelyt.
- Mahdolliset vuokramuutokset tulee varmistaa Lahden Tilakeskuksen kanssa.
- Lahden Tilakeskus toimittaa sisäisistä vuokrasta arviot 17.6.2025 mennessä. Tiedosto tallennetaan palvelualueiden Teams-ympäristöihin.

Muut sisäiset erät

- Budjetointia tehdessä tulee varmistaa, että sisäiset tulot ja menot täsmäävät kaupunkitasoisesti.
- Sisäiset tulot ja menot budjetoidaan sisäisten erien tileille.

Lisätietoja

sisäiset vuokrat: kiinteistötaloussuunnittelija Jorma Lehikko, jorma.lehikko@lahti.fi

muut sisäiset erät: taloussuunnittelu@lahti.fi

1.6.9. Poistot

Poistot käsitellään talousarviokirjassa määrärahan ulkopuolisena eränä muiden kuin taseyksiköiden osalta, joilla poistot sisältyvät sitovaan määrärahaan. Poistojen laskemisessa käytetään laadintaohjeen liitteestä 2 löytyvää poistosuunnitelmaa. Investoinnin poistolaskenta alkaa aktivointikuukautta seuraavan kuukauden alusta.

Lisätietoja

taloussuunnittelu@lahti.fi

1.7. Investoinnit

Investoinnit suunnitellaan viideksi vuodeksi. Talousarviokirjan investointiosassa esitetään investointitulot ja -menot. Investointiosan tuloihin ei sisällytetä käyttöomaisuuden myyntivoittoja ja -tappioita. Arvioitu luovutusvoitto tai -tappio budjetoidaan käyttötalousosaan. Investointien osalta on huomioitava myös tarvittava määrärahavaraus poistotasoon käyttötalouden puolelle.

Kiinteä omaisuus

Kiinteän omaisuuden investointeihin varataan määräraha maanhankintaan, jota yhdyskuntarakentamiseen tarvitaan.

Talonrakennusinvestoinnit

Talonrakennusinvestointeihin varataan määräraha tilahankkeisiin. Investointiehdotuksen ottaminen talousarvioon edellyttää yleensä hankkeen sisällymistä voimassa olevaan taloussuunnitelmaan tai erillistä kaupunginvaltuuston toteuttamispäätöstä.

Talousarviokirjassa talonrakennusinvestoinnit esitellään jaoteltuna

- perusparannukset

- korvausinvestoinnit
- uusinvestoinnit
- keskeneräiset hankkeet

Tilahanke-ehdotuksia tehtäessä on huomioitava erityisesti seuraavaa:

- Selvitetään ensin toiminnan järjestämismahdollisuudet kokonaan ilman uusia tilajärjestelyjä, ja sen jälkeen olemassa olevien kaupungin tilojen käyttömahdollisuus yhdessä Lahden Tilakeskuksen kanssa. Uudisrakennushankkeiden kohdalla on selvitettävä niiden vaikutukset käyttötalouteen vuositasolla.
- Palvelualueet ja konsernihallinto valmistelevat tilahanke-ehdotuksensa Lahden Tilakeskuksen kanssa.
- Lahden Tilakeskus valmistelee ehdotuksen investointihankkeista talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosille.

Julkinen käyttöomaisuus

Julkisen käyttöomaisuuden määrärahan käytöstä päätetään käyttösuunnitelman yhteydessä. Talousarviokirjassa julkisen käyttöomaisuuden investoinnit esitellään hankeryhmittäin:

- kadunrakennus
- satamat
- ulkovalaistus
- liikennevalot
- liikuntarakentaminen
- viheralueet
- elinvoimahankkeet

Irtain omaisuus

Irtaimen omaisuuden investointeihin varataan määräraha ICT-investointeihin ja muihin irtaimen omaisuuden investointeihin, mikäli yksittäisen hyödykkeen hankintameno on vähintään 10 000 euroa (alv 0 prosenttia) sekä ensikertaiseen kalustamiseen. Kaupungin 18.3.2024 julkaistusta [investointiohjeesta](#) löytyy tarkempaa tietoa investointien määritelmästä. Talousarviokirjassa irtaimen omaisuuden investoinnit ryhmitellään käyttötalouden palvelualuejaon mukaisesti.

ICT-investoinnit budjetoidaan konsernihallinnon irtaimen omaisuuden investointeihin. Palvelualueet kokoavat ja kuvaavat vuonna 2026 toteutettavaksi aiotut ICT-investointien kehityssuunnitelmat Thinking Portfolio -projektisalkkuun [erillisen ohjeistuksen mukaan](#).

Vuonna 2026 toteutettavat ICT-investointia edellyttävät projektit käsitellään syksyn 2025 aikana ICT-kehitysryhmissä, joissa kehitysehdotusten tavoitteet, sisältö, vaikutukset ja tuottavuus arvioidaan yhteisten kriteerien perusteella. Kehitysryhmiin valmisteltava investointiesitys pitää sisällään ylätasen kuvauksen kehitysesityksestä, suunnitellun aikataulun, liitännät muihin järjestelmiin ja projekteihin sekä prosessitason kuvauksen. Investoinnista on esitettävä kustannus-hyötylaskelma sekä erityisesti hankinnan perustelu erillisen ohjeen mukaan.

Kehitysryhmät kokoavat investointiesitykset, jotka käsitellään ja asetetaan prioriteettijärjestykseen tietohallinnon ja kehitysryhmien puheenjohtajien kanssa. Tämän jälkeen tietohallintojohtaja tekee yhteisen investointiesityksen talousarvioon.

Lisätietoja ICT-investointien osalta

tietohallintojohtaja Marko Monni, marko.monni@lahti.fi

Arvopaperit ja osuudet

Arvopapereiden ja osuuksien investointeihin varataan määräraha elinkeinopoliittisten hankkeiden edellyttämiin omarahoitusosuuksiin ja konserniyhtiöiden osakepääomien mahdollisiin korotuksiin. Talousarviokirjassa arvopaperit ja osuudet esitellään kohteittain, mikäli ne ovat tiedossa.

2. Strategia ja toiminnalliset tavoitteet

Lahden kaupunkistrategia päivitetään vuoden 2025 aikana. Talousarvion 2026 toiminnalliset tavoitteet tullaan johtamaan uudesta kaupunkistrategiasta. Tämän takia toiminnallisten tavoitteiden valmistelu ajoittuu strategiaprosessin loppupuolelle. Toiminnallisia tavoitteita valmistellaan rinnan strategian päivitysprosessin kanssa.

Aikataulu

Palvelualueiden tulee toimittaa ehdotus toiminnallisista tavoitteistaan 24.9.2025 mennessä. Tiedot tallennetaan yhteisiin Teams-ympäristöihin. Toimenpiteiden osalta tehdään myös riskitarkastelua. Alkusyksyn johdon seminaareissa kokonaisuuksia tarkastellaan kaupunkitasoisesti.

Raportointi

Kaupunkitasoisten sitovien tavoitteiden raportointi toteutetaan talousraportoinnin yhteydessä puolivuositain. Jokaiselle sitovalle tavoitteelle nimetään vastuutahot, jotka vastaavat tavoitteen edistämisestä. Sitovia tavoitteita seurataan kaupunkitasoisesti kaupungin strategiaryhmässä.

Lisätietoja toiminnallisten tavoitteiden määrittämisestä
strategiapäällikkö Olli Toivonen, olli.toivonen@lahti.fi

3. Talousarviokirjan sisältö

Palvelualueet ja konsernihallinto laskevat ja esittävät toimintatulo- ja toimintamenoarviot talousarviovuodelle 2026 sekä taloussuunnitelmakaudelle 2026–2028. Taloussuunnitelmakauden vuosien 2027–2028 tulot ja menot esitetään talousarviokirjassa samassa määrärahataulukossa talousarviovuoden 2026 kanssa. Talouden kehityksessä tulee huomioida määrärahoihin liittyvät toiminnan muutoksista johtuvat oikaisut sekä taloussuunnitelmakaudelle tiedossa olevat muutokset.

3.1. Rakenne ja perustelutekstit

Talousarviokirjassa perustelutekstit esitetään palvelualue-, sitova taso- ja taseyksikkötasolla. Tekstit jaotellaan alla kuvattujen otsikoiden alle.

Palvelualueen ja konsernihallinnon osalta esitetään

- tuloslaskelma
- toiminnan kuvaus
- toimintaympäristö ja sen muutokset
- henkilöstösuunnitelma

Valtuustoon nähden sitovan tason osalta esitetään

- määrärahataulukko
- toiminnan kuvaus
- toimintaympäristö ja sen muutokset
- toiminnan painopistealueet
- toimintaa kuvaavat mittarit (sisältää myös mahdolliset valtakunnalliset tuottavuusmittarit)

Taseyksikön osalta esitetään

- tuloslaskelma
- rahoituslaskelma
- toiminnan kuvaus
- toimintaympäristö ja sen muutokset
- toiminnan painopistealueet
- toimintaa kuvaavat mittarit

Aikataulu

Talousarvion perustelutekstit lautakuntakäsittelyihin toimitetaan 8.8.2025. Tekstit tallennetaan yhteisiin Teams-ympäristöihin. Lautakuntien talousarvioehdotukset toimitetaan taloussuunnittelu@lahti.fi 12.9.2025 mennessä.

Tekstien koonti

- konsernihallinto, Minna Vilen, minna.vilen@lahti.fi
- elinvoiman palvelualue, Maija Laine, maija.laine@lahti.fi
- sivistyksen palvelualue, Sari Leiskallio, sari.leiskallio@lahti.fi
- kaupunkiympäristön palvelualue, Minna Vilen, minna.vilen@lahti.fi

3.1.1. Tekstien kirjoitusasu

Tekstien tulee olla lyhyitä, ytimekkäitä, selkeitä ja ymmärrettäviä. Ylipitkät tekstit lyhennetään. Tekstit kirjoitetaan kokonaisina lauseina ja teksteissä käytetään hyvää suomen kieltä. Kappaleessa tulee olla vähintään kaksi lausetta. Tekstit kirjoitetaan se/ne-muodossa ja preesensiaikamuodossa. Esimerkiksi ”Sivistyksen palvelualue panostaa lasten ja nuorten hyvinvointiin.” tai ”Perusopetuspalvelut ja varhaiskasvatuspalvelut järjestävät esiopetusta.”

Teksteissä on huomioitava seuraavat asiat:

- Päätökset merkitään xx.xx.20xx § xx, esim.
 - ”Kaupunginvaltuusto päätti 10.3.2025 § 28 Lahden kaupungin hallintosäännöstä.”
 - ”Lahden kaupungin hallintosäännössä (KV 10.3.2025 § 28) on määriteltä muun muassa taloudenhoidon vastuut.”
- Teksteissä ei käytetä lyhenteitä tai erikoismerkkejä, esimerkiksi prosentti ja euro kirjoitetaan kirjaimin.
 - Teksteissä käytetään x,xx miljoonaa euroa, esim. 0,02 miljoonaa euroa, jos kyse on 20 000 eurosta.
 - Suluissa ja taulukoissa voi käyttää lyhenteitä (esim. milj. euroa) ja %-merkkiä.
- Luvuissa käytetään tuhat-erottimia, esim. 20 000 euroa.

Luettelo

Luettelo hahmottuu parhaiten, kun sen kohdat ovat samanmuotoisia. Samaan luetteloon ei siis yhdistetä sanoja, vajaita lauseita ja kokonaisia virkkeitä. Jokaisen luettelokohdan on liityttävä johdantoilmaukseen niin, että kohdat ovat rakenteeltaan samantapaiset ja keskenään rinnasteiset.

Jos luettelokohdat ovat erillisiä lauseita, ne kirjoitetaan isolla alkukirjaimella ja loppuun tulee piste. Jos ne täydentävät johdantolauseen kokonaiseksi lauseeksi, ne kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella. Viimeisen luettelokohdan loppuun tulee piste. Luettelokohtien väliin ei laiteta pilkkua tai ja/tai-sanaa.

Esimerkki luettelosta:

Kaupunginhallituksen tulee

- vastata kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta
- valvoa kunnan etua
- huolehtia kunnan sisäisestä valvonnasta.

4. Talouden ja toiminnan erillisohjeet

4.1. Sijoitustoiminta

Sijoitustoimintaa toteutetaan kaupunginvaltuuston päättämien rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteiden sekä kaupunginhallituksen vuosittain hyväksymän sijoitussuunnitelman mukaisesti. Sijoitustoiminnalle asetettava kassavirtatavoite arvioidaan vuoden 2026 sijoitussuunnitelmassa.

4.2. Riskienhallinta

Talousarvion laatimisprosessissa on tärkeä analysoida toimintaympäristön muutoksia ja muutosten vaikutusta talouteen. Riskien tunnistaminen sisältää taloudellisten, sosiaalisten ja poliittisten tekijöiden tarkastelun, jotka voivat vaikuttaa kaupungin toimintaan ja talouteen.

Erilaisia talousarvioon vaikuttavia riskejä ovat esimerkiksi:

- Verotulot: Verotulojen kehitys ja siihen liittyvät epävarmuustekijät.
- Valtionosuudet: Valtionosuuksien muutokset ja niiden vaikutukset kaupungin talouteen.
- Investoinnit: Suunniteltujen investointien vaikutukset ja niiden rahoitus.
- Väestömuutokset: Väestön ikärakenteen ja määrän muutokset.
- Henkilöstökulut: Henkilöstökulujen kehitys ja siihen liittyvät riskit.
- Talouskasvun hidastuminen: Talouskasvun hidastumisen vaikutukset kaupungin talouteen.

Talousarvioprosessiin liittyviä riskejä tunnistetaan ensin tarkastelemalla toimintaympäristöä.

- Ulkoisten tekijöiden osalta on tunnistettava taloudelliset, sosiaaliset, poliittiset ja teknologiset tekijät, jotka voivat vaikuttaa kaupungin toimintaan. Esimerkkejä ulkoisista tekijöistä:
 - Taloudelliset tekijät: Kansantalouden kehitys, inflaatio, korkotaso ja työllisyystilanne.
 - Sosiaaliset tekijät: Väestön ikärakenne, koulutustaso ja muuttoliike.
 - Poliittiset tekijät: Lainsäädännön muutokset, hallituksen politiikka ja sote-uudistus.
 - Teknologiset tekijät: Teknologian kehitys ja digitalisaatio.
- Sisäisten tekijöiden osalta on tarkasteltava kaupungin sisäisiä vahvuuksia ja heikkouksia. Esimerkkejä sisäisistä tekijöistä:
 - Taloudelliset resurssit: Budjetti, tulot ja menot.
 - Henkilöstöresurssit: Henkilöstön määrä, osaaminen ja hyvinvointi.
 - Infrastruktuuri: Rakennukset, tiet ja muut fyysiset resurssit.

Keskeistä on löytää riskit, jotka vaikuttavat talouteen. Esimerkiksi työllisyystoimiin panostamalla voidaan tiettyyn rajaan asti vähentää työttömyydestä aiheutuvia kustannuksia.

Aikataulu

Palvelualueiden on tarkastettava Kiwa Impact -riskienhallintaohjelmistoon kirjatut riskien vastuuhenkilöt sekä riskien ja toimenpiteiden ajantasaisuus viimeistään 27.6.2025. Riskienarviointimenetelmien käytöstä ohjeistetaan intrassa [Riskien arviointi](#).

Lisätietoja

turvallisuuspäällikkö Antti Prepula, antti.prepula@lahti.fi

4.3. Talousarvion tunnuslukujen laskennassa käytettävät asukasluvut

Laadintaohjeen liitteessä 1 on Lahden kaupungin laatima oma väestöennuste vuosille 2025–2029. Vuoden 2024 tiedot ovat lopullisia (Tilastokeskus). Lahden kaupungin laatiman trendiennusteen mukaan väestönkasvu on keskimäärin 0,20 prosenttia vuodessa. Väestöennuste hahmottaa Lahden väestönkehitystä ikäryhmittäin koko kunnan tasolla.

Talousarviokirjassa esitetyissä tunnusluvuissa käytetään seuraavassa taulukossa olevia asukaslukuja.

Vuosi	Asukasluku
2024	121 337
2025	121 519
2026	121 801
2027	122 139
2028	122 444
2029	122 633

Lisätietoja

erityisasiantuntija Jesse Marola, jesse.marola@lahti.fi

5. LIITTEET

5.1. Liite 1 Lahden väestöennuste

Oheisessa taulukossa esitetään Lahden kaupungin laatima oma väestöennuste vuosille 2025–2029. Vuoden 2024 tiedot ovat lopullisia (Tilastokeskus). Ennuste hahmottaa Lahden väestökehitystä ikäryhmittäin koko kunnan tasolla vuosina 2024–2029, sekä väestön vuosittaista prosenttimuutosta vuosiin 2025–2029. Trendiennusteen mukaan väestönkasvu on ennustekaudella 0,20 prosenttia vuodessa.

LAHTI VÄESTÖENNUSTE 2025–2029 (Lahden kaupunki)							%/vuosi 2024 –2026	%/vuosi 2024 –2027	%/vuosi 2024 –2028	%/vuosi 2024 –2029
	2024	2025	2026	2027	2028	2029				
YHT.	121 337	121 519	121 801	122 139	122 444	122 633	0,19	0,22	0,23	0,21
0–6 v.	6 598	6 432	6 383	6 286	6 130	6 069	-1,63	-1,58	-1,77	-1,60
7–12 v.	7 002	6 770	6 577	6 420	6 326	6 176	-3,03	-2,77	-2,41	-2,36
13–15 v.	3 931	3 980	3 861	3 815	3 691	3 638	-0,89	-0,98	-1,53	-1,49
16–18 v.	4 210	4 168	4 196	4 186	4 244	4 124	-0,17	-0,19	0,20	-0,41
19–64 v.	68 485	68 470	68 689	68 937	69 112	69 283	0,15	0,22	0,23	0,23
65–74 v.	15 252	15 049	14 860	14 670	14 671	14 661	-1,29	-1,27	-0,95	-0,77
75–84 v.	11 984	12 604	12 817	13 401	13 689	13 888	3,48	3,94	3,56	3,18
85+ v.	3 885	4 047	4 417	4 425	4 579	4 794	6,85	4,63	4,47	4,68

Lisätietoja
erityisasiantuntija Jesse Marola, jesse.marola@lahti.fi

5.2. Liite 2 Poistosuunnitelma (KV 9.12.2024 § 127) ja erityisperustellut kohteet

Lahden kaupungin poistosuunnitelma 1.1.2025 alkaen (KV 9.12.2024 § 127)

Käyttöomaisuus	Poisto- suunnitelma 1.1.2025 alkaen *	Poisto- suunnitelma 1.1.2016- 31.12.2024 *	Lahden kaupungin poisto- suunnitelma 31.12.2012 asti	Lahden kaupungin poisto- suunnitelma 1.1.2013- 31.12.2015 *	Nastolan kunnan poisto- suunnitelma 31.12.2015 asti
* ellei poikkeuslupaa haettu	poistoaika/v	poistoaika/v	poistoaika/v	poistoaika/v	poistoaika/v
Aineettomat hyödykkeet					
Aineettomat oikeudet		5	5	5	5
• kehittämismenot	2	2	-	2	-
• tietokoneohjelmistojen lisenssimaksut	2	-	-	-	-
• muut aineettomat oikeudet	5	-	-	-	-
Konserniliikearvo	2	2	-	2	-
Muut pitkävaikutteiset menot					
• tietokoneohjelmistot (pl. lisenssimaksut)	2	2	5	2	3
• muut pitkävaikutteiset menot	2	2	3	2	-
Osallistumismenot muiden omaisuuteen					
• liittymismaksut, ulkovalaistus	2	-	-	-	-
• liittymismaksut, liikennevalot	2	-	-	-	-
• ulkovalaistus	2	-	-	-	-
• rakennukset ja osakehuoneistot	2	-	-	-	-
• muut tilat	2	-	-	-	-
• liikenneväylät	2	-	-	-	-
Aineelliset hyödykkeet					
Maa- ja vesialueet					
• maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa ei poistoaikaa				
• kiinteistöjen liittymismaksut					
Rakennukset					
• asuinrakennukset	30	30	40	30	30
• hallinto- ja laitosrakennukset	20	20	30	20	30
• hallinto- ja laitosrakennukset, investointivaraukset	20	-	-	-	-
• tehdas- ja tuotantorakennukset	20	20	20	20	20
• vapaa-ajan rakennukset	20	20	25	20	20
• talousrakennukset	10	10	7	10	15
• sisäiset katteet, rakennukset	investointikoht.				
• rakennusten peruskorjaukset	investointikoht.	investointikoht.	investointikoht.	investointikoht.	-
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
• kadut, tiet, torit ja puistot	15	15	20	15	mj 15 %
• sillat, laiturit ja uimalat	10	10	20	10	mj 15 %
• muut maa- ja vesirakenteet	15	15	30	15	mj 10 %
• vedenjakeluverkosto	30	30	-	-	mj 8 %
• viemäriverkko	30	30	-	-	mj 8 %
• sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15	15	10	15	-
• liikenteen ohjauslaitteet	10	10	10	10	-
• muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10	10	15	10	-
• sisäiset katteet, kiinteät rakenteet ja laitteet	investointikoht.				
Koneet ja kalusto					
• muut kuljetusvälineet	4	4	5	4	5
• muut raskaat koneet	10	10	10	10	-
• muut liikkuvat työkonet	5	5	5	5	5
• tietokonelaitteet	3	3	3-5	3	3
• soittimet	3	-	-	-	-
• viestintälaitteet	3	-	-	-	-
• sairaala-, terveydenhuolto-, yms. laitteet	5	5	10	5	5
• muut laitteet ja kalusteet	3	3	3-15	3	3
Muut aineelliset hyödykkeet					
• luonnonvarat	käytön mukaan	käytön mukaan	käytön mukaan	käytön mukaan	käytön mukaan
• arvo- ja taide-esineet	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa
• ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa	-
• muut aineelliset hyödykkeet	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa	-	-	-
Sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet		ei poistoaikaa	ei poistoaikaa	-	ei poistoaikaa
• tytäryhteisöosakkeet ja -osuudet	ei poistoaikaa	-	-	-	-
• kuntayhtymäosuudet	ei poistoaikaa	-	-	-	-
• osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	ei poistoaikaa	-	-	-	-
• muut osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa	-	-	-	-
• muut saamiset muilta	ei poistoaikaa	-	-	-	-

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa (alv 0 prosenttia), kirjataan vuosikuluiksi.

POISTOSUUNNITELMASTA ERITYISPERUSTELLUT KOHTEET	rakennettu /hankittu	valmis	poisto- aika/v
ERITYISPERUSTELTAVAT KOHTEET (KH 16.12.2013)			
Laitos- ja hallintorakennuksia, joiden poistoaika olisi enintään 30 vuotta (360 kk)			
Näiden rakennusten taloudellinen pitoaika on yli 30 vuotta			
Arvokkaat kulttuurirakennukset			
Suojelukohteita, joita pidetään aina toimintakuntoisina, pitkä käyttöikä			
Vanha sähkölaitos, Kirkkokatu 21	1907	pp valmis 1/2013	30
Koulurakennukset			
Kariston koulu ja päiväkot	2010	laajennus 7/2013	30
Lahden lyseon lukio	1928	pp A-osa 7/2013	30
Vapaa-ajan rakennukset			
Näiden kohteiden taloudellinen pitoaika on yli 25 vuotta (300 kk)			
Liikuntarakennukset			
Mukkulan jalkapallohalli	2013	uudisrakennus 5/2013	25
Mukkulan pukusuojarakennus	2013	uudisrakennus 12/2013	25
Muut maa- ja vesirakenteet, virkistys- ja urheilualueet, poistoaika enintään 30 vuotta (360 kk)			
Rakenteilla on pitkä käyttöikä, rakentaminen ja perusparantaminen vaativat huomattavat investoinnit			
HS97 mäki	1977	pp valmis 12/2013	30
HS97 mäen hissi ja valmentajalava	2013	uudisrakennus 2/2013	30
ERITYISPERUSTELTAVAT KOHTEET (KH 8.9.2014)			
Laitos- ja hallintorakennuksia, joiden poistoaika olisi enintään 30 vuotta (360 kk)			
Näiden rakennusten taloudellinen pitoaika on yli 30 vuotta			
Koulurakennukset			
Nykyaikaiset uudet tai uudistetut koulurakennukset, tiukentuneet rakentamismääräykset			
Lahden Lyseon lukio	1928	laajennus peruskorjaus B-osa ja uudisrakennus C-osa 8/2014	30
Kärpäsen koulu	1966	pp 2-vaihe 8/2014	30
ERITYISPERUSTELTAVAT KOHTEET (KH 9.2.2015)			
Laitos- ja hallintorakennuksia, joiden poistoaika olisi enintään 30 vuotta (360 kk)			
Näiden rakennusten taloudellinen pitoaika on yli 30 vuotta			
Koulurakennukset			
Nykyaikaiset uudet tai uudistetut koulurakennukset, tiukentuneet rakentamismääräykset			
Sipurin päiväkot		uudisrakennus	30
Riihelän päiväkot		uudisrakennus	30
ERITYISPERUSTELTAVAT KOHTEET (KH 7.9.2015)			
Laitos- ja hallintorakennuksia, joiden poistoaika olisi enintään 30 vuotta (360 kk)			
Näiden rakennusten taloudellinen pitoaika on yli 30 vuotta			
Koulurakennukset			
Nykyaikaiset uudet tai uudistetut koulurakennukset, tiukentuneet rakentamismääräykset			
Liipolan monitoimitalo		uudisrakennus	30
Jalkarannan monitoimitalo		uudisrakennus	30
ERITYISPERUSTELTAVAT KOHTEET (KH 4.9.2017)			
Erityisperusteltu 30 vuoden (360 kk) poistoaika			
Länsiharjun koulun laajennusosan uudisrakennus	2017	uudisrakennus 8/2017	30
ERITYISPERUSTELTAVAT KOHTEET (KH 4.5.2020)			
Erityisperusteltu 30 vuoden (360 kk) poistoaika			
Uudisrakennuksen taloudellinen pitoaika on yli 30 vuotta			

POISTOSUUNNITELMASTA ERITYISPERUSTELLUT KOHTEET	rakennettu /hankittu	valmis	poisto- aika/v
Lähteen monitoimitalo	2020	uudisrakennus 4/2020	30
ERITYISPERUSTELTAVAT KOHTEET (KV 14.12.2020)			
Erityisperusteltu 20 vuoden (240 kk) poistoaika			
Osallistumismenot muiden omaisuuteen			
Lahden eteläinen kehätie (vt 12)	2020		20
ERITYISPERUSTELTAVAT KOHTEET (KH 3.5.2021)			
Erityisperusteltu 30 vuoden (360 kk) poistoaika			
Uudisrakennuksen taloudellinen pitoaika on yli 30 vuotta			
Kivimaan koulun uudisrakennus	2021	uudisrakennus 3/2021	30
ERITYISPERUSTELTAVAT KOHTEET (KH 9.8.2021)			
Erityisperusteltu 30 vuoden (360 kk) poistoaika			
Uudisrakennuksen taloudellinen pitoaika on yli 30 vuotta			
Rakokiven monitoimitalon uudisrakennus	2021	uudisrakennus kesä 2021	30
ERITYISPERUSTELTAVAT KOHTEET (KH 30.1.2023)			
Erityisperusteltu 30 vuoden (360 kk) poistoaika			
Uudisrakennuksen taloudellinen pitoaika on yli 30 vuotta			
Renkomäen monitoimitalon uudisrakennus	2023	uudisrakennus 1/2023	30
Erityisperusteltu 25 vuoden (300 kk) poistoaika			
Perusparannetun rakennuksen taloudellinen pitoaika on yli 25 vuotta			
Kivimaan monitoimitalon perusparannettu koulurakennus	2023	perusparannus 2/2023	25
ERITYISPERUSTELTAVAT KOHTEET (KH 21.8.2023)			
Erityisperusteltu 25 vuoden (300 kk) poistoaika			
Perusparannetun rakennuksen taloudellinen pitoaika on yli 25 vuotta			
Kaupungintalo	2023	perusparannus 8/2023	25

* huom. rakennusten osalta pidennetty poistoaika koskee vain luettelossa mainittuja rakennuksen osia.